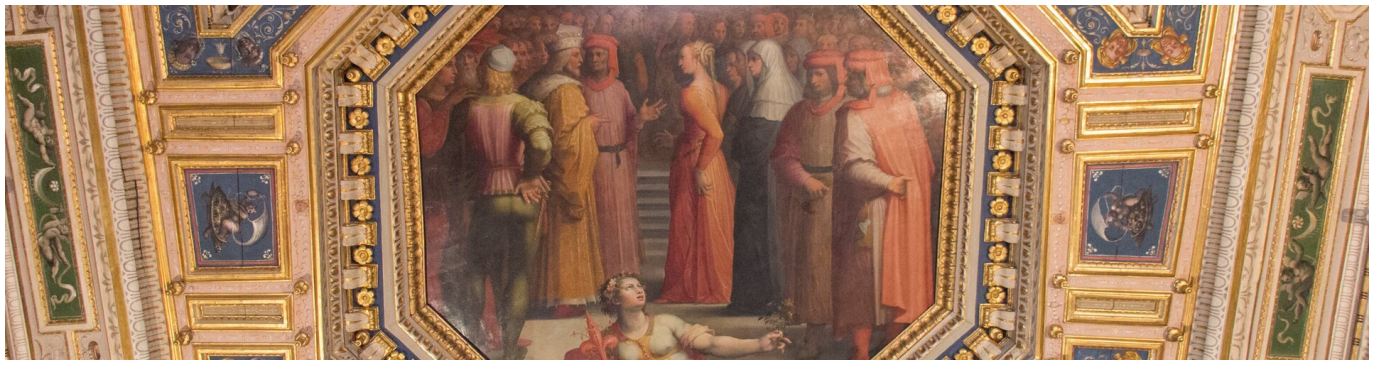
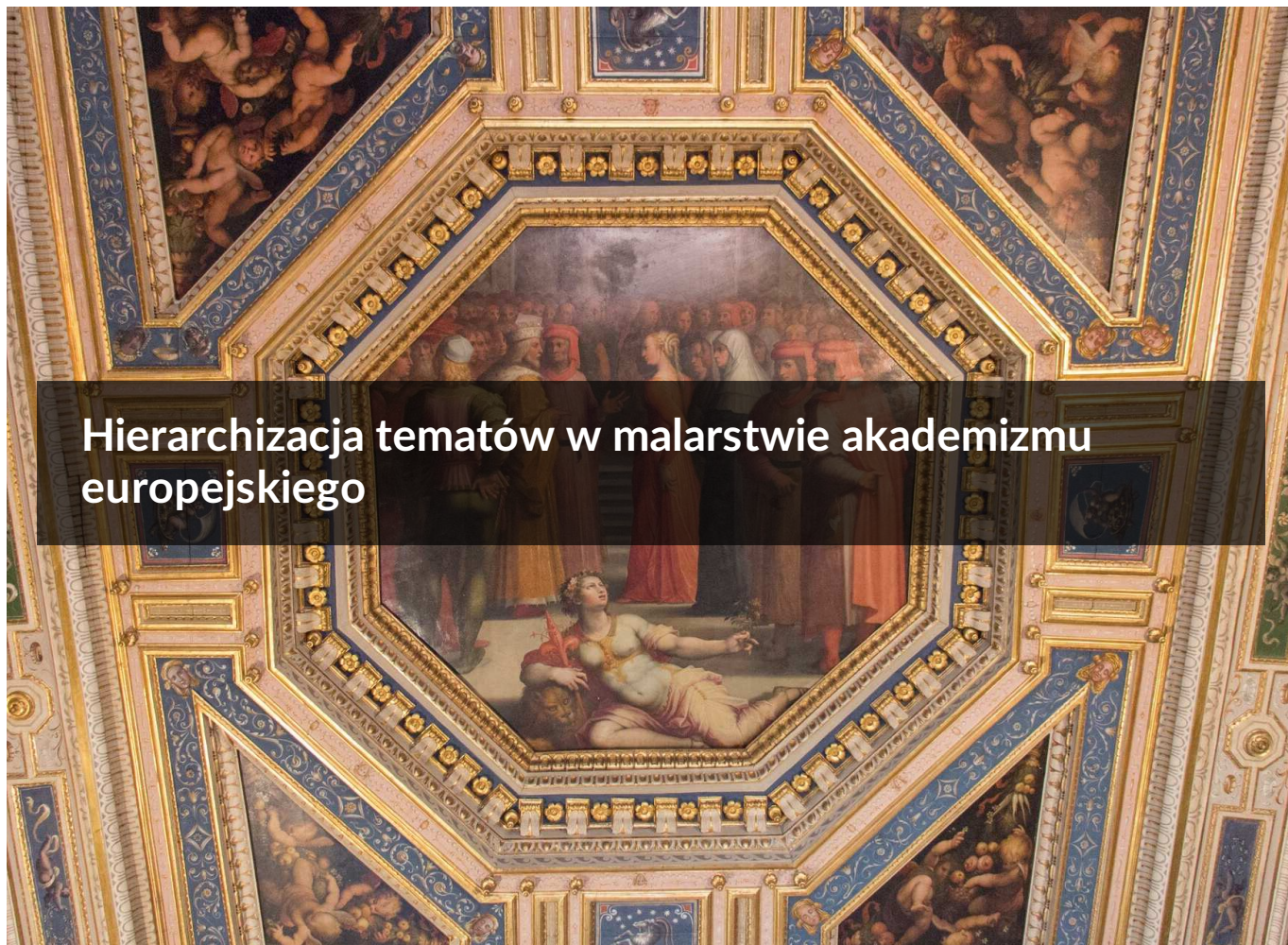

Hierarchizacja tematów w malarstwie akademizmu europejskiego

- Hierarchizacja tematów w malarstwie akademizmu europejskiego

Hierarchizacja tematów w malarstwie akademizmu europejskiego

Ważne daty

- 1563 – Założenie *Accademia delle Arti del Disegno* przez Giorgia Vasari
- 1577 – Powstanie Akademii św. Łukasza w Rzymie
- 1648 – Powstanie *Académie Royale de Peinture et de Sculpture* w Paryżu
- 1666 – Ustanowienie przez Ludwika XIV *Prix de Rome*

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora:	Maria Rdesińska
Przedmiot:	Historia sztuki
Temat zajęć:	Hierarchizacja tematów w malarstwie akademizmu europejskiego
Grupa docelowa:	III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony
Ogólny cel kształcenia:	Poznanie pojęcia akademizmu i hierarchizacja tematów w malarstwie akademizmu europejskiego.

Plik o rozmiarze 161.15 KB w języku polskim

I. Rozwijanie zdolności rozumienia przemian w dziejach sztuki w kontekście ich uwarunkowań kulturowych, środowiskowych, epok, kierunków, stylów i tendencji w sztuce. Uczeń:

10. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat epok, kierunków, stylów i tendencji w sztuce oraz środowisk artystycznych.

1. wykazuje się znajomością chronologii dziejów sztuki, z uwzględnieniem:

e) sztuki XIX wieku (romantyzm, realizm, akademizm, impresjonizm, postimpresjonizm, historyzm, eklektyzm i nurt inżynierski w architekturze),

4. prawidłowo sytuuje w czasie i w przestrzeni geograficznej poszczególne epoki, style, kierunki i tendencje w sztuce;

5. charakteryzuje i opisuje sztukę powstałą w obrębie poszczególnych epok, kierunków i tendencji;

II. Zapozdawanie z najwybitniejszymi dziełami w zakresie architektury i sztuk plastycznych. Uczeń:

1. wymienia i rozpoznaje najbardziej znane dzieła sztuki różnych epok, stylów oraz kierunków sztuk plastycznych;

13. dokonuje opisu i analizy, w tym porównawczej, dzieł z uwzględnieniem ich cech formalnych:

c) w malarstwie i grafice: kompozycji, koloru, sposobów ukazania iluzji przestrzeni, kształtowania formy przez światło, w dziełach figuralnych stopnia oddania rzeczywistości lub jej deformacji;

15. rozpoznaje w dziele sztuki temat i wskazuje jego źródło ikonograficzne;

16. rozpoznaje podstawowe motywy ikonograficzne, świętych chrześcijańskich, bogów greckich i alegorie wybranych pojęć na podstawie atrybutów;
 17. analizuje dzieła pod względem ikonograficznym, z wykorzystaniem słowników symboli;
 18. formułuje samodzielne, logiczne wypowiedzi argumentacyjne na temat dzieł sztuki.
2. wskazuje twórców najbardziej reprezentatywnych dzieł;
 3. umiejscawia dzieła w czasie (wskazuje stulecie powstania dzieł sztuki dawnej, a w przypadku dzieł sztuki nowoczesnej i współczesnej datuje je z dokładnością do połowy wieku), w nielicznych przypadkach, dotyczących sztuki nowoczesnej i współczesnej, zna daty powstania dzieł lub datuje je z dokładnością jednej dekady;
 5. wymienia podstawowe gatunki w dziełach sztuk plastycznych, m.in. portret (w tym autoportret, portret psychologiczny i oficjalny), pejzaż (w tym: weduta, marina, pejzaż ze sztafażem), sceny: rodzajowa, religijna, mitologiczna, historyczna (w tym batalistyczna), martwa natura, akt;
 9. identyfikuje najbardziej reprezentatywne i najsłynniejsze dzieła na podstawie charakterystycznych środków warsztatowych i formalnych oraz przyporządkowuje je właściwym autorom;

IV. Kształcenie w zakresie rozumienia i stosowania terminów i pojęć związanych z dziełami sztuki, ich strukturą i formą, tematyką oraz techniką wykonania. Uczeń:

2. zna terminologię związaną z opisem formy i treści dzieła malarskiego, rzeźbiarskiego i graficznego, w tym m.in. nazwy formuł ikonograficznych, słownictwo niezbędne do opisu kompozycji, kolorystyki, relacji przestrzennych i faktury dzieła;
6. właściwie stosuje terminy dotyczące opisu treści i formy dzieł sztuk plastycznych;

V. Zapoznanie ze zbiorami najważniejszych muzeów i kolekcji dzieł sztuki na świecie i w Polsce, a także z funkcją mecenatu artystycznego oraz jego wpływem na kształt dzieła sztuki. Uczeń:

3. łączy dzieło z muzeum lub miejscem (kościół, pałace, galerie), w którym się ono znajduje.

Nauczysz się

- opowiadać o historii akademii i genezy akademizmu;
- klasyfikować rodzaje dzieł malarskich zgodnie z hierarchizacją tematyki;
- identyfikować cechy malarstwa akademickiego;

określać powiązania pojęcia akademizm z twórcami i ich dziełami;

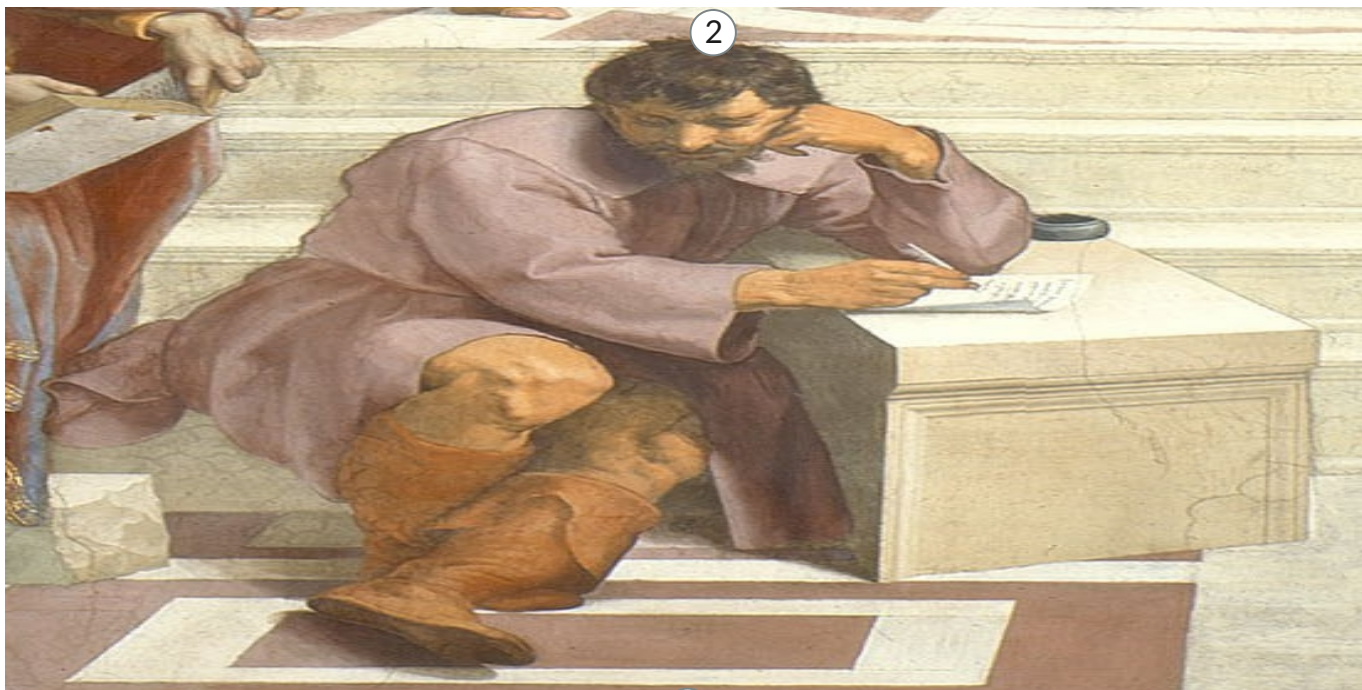
wyjaśniać pojęcia: akademizm, pejzaż, storia, alegoria, martwa natura.

Wprowadzenie do akademizmu

Pod pojęciem **akademizm**, w węższym znaczeniu, rozumie się zazwyczaj sztukę, która w XIX wieku powstawała w kręgu oddziaływania oficjalnych instytucji zajmujących się kształceniem artystycznym i popularyzowaniem dzieł sztuki: akademii sztuk pięknych, wystawowych salonów czy urzędowego mecenatu. Szerzej pojęte, określenie to dotyczy też sztuki, która wyrasta z akademickiej teorii sztuki i praktyki warsztatowej, ukształtowanej i utrwalonej w poprzednich stuleciach. Był to najszerszy i najbardziej rozpowszechniony i trwały prąd w sztuce XIX wieku. W jego ramach tworzyła cała rzesza malarzy. Wśród nich byli: William-Adolphe Bouguereau, Charles-Auguste Mengin, Alexandre Cabanel, Hans Makart, Jean-Léon Gérôme, Fiodor Bruni i inni. Na gruncie polskim natomiast wymienić należy chociażby Henryka Siemiradzkiego.

Dziewiętnastowieczny akademizm wyrósł z instytucji akademii, które zaczęto zakładać w szesnastowiecznych Włoszech dla podniesienia społecznego statusu i prestiżu artystów, a potem także dla kształcenia młodzieży. Sama nazwa „akademia” wywodzi się ze starożytnej Grecji – gaju Akademos w Atenach, w której działała szkoła filozoficzna Platona. Platowska Akademia istniała ponad 900 lat, do roku 529 n.e., kiedy została zamknięta z rozkazu Justyniana I Wielkiego i Stanowiła wzorzec dla podobnych instytucji starożytności.

1. Obraz powstał na zlecenie papieża Juliusza II i obrazuje spotkanie starożytnych filozofów.

2. W centralnym punkcie widoczni są dwaj mężczyźni – Platon (wyglądający jak Leonardo da Vinci) i Arystoteles. Platon wskazuje na niebo, a Arystoteles na ziemię.

3. Oparty o głaz mężczyzna to Heraklit, który wygląda jak Michał Anioł.

Rafaël Santi, „Szkoła Ateńska”, 1511, Stanza della Segnatura, Watykan, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Raphael_-_The_School_of_Athens_-_Detail_-_Heraclitus.jpg), domena publiczna

Rozwój akademizmu w renesansie

Pojęcie akademii odrodziło się w renesansie, początkowo jako stowarzyszenie humanistów: literatów, filozofów, teoretyków (Akademia Medyceuszów we Florencji) i takie miało początkowo konotacje. Nauczano tam przede wszystkim wiedzy o sztuce. Prawdziwą Akademię w sensie uczenia zawodu wykonywania sztuki, założył, również we Florencji, Giorgio Vasari w 1563 (*Accademia delle Arti del Disegno*). Należeli do niej przedstawiciele różnych dziedzin artystycznych, wielcy artyści swojej epoki: Tycjan, Michał Anioł, Palladio,

Tintoretto. Nauczano tam geometrii, perspektywy i anatomii. W pełnym sensie instytucjonalnym pierwszą akademią była jednak rzymska Akademia św. Łukasza powstała w 1577 roku za sprawą Girolama Muziana i z pieczęcią papieża Grzegorza XIII. Jej program był bogatszy od stowarzyszenia Vasariego o rysunek aktu i kursy teorii sztuki.

Jednak dopiero powstanie we Francji Akademii królewskich powołało do życia akademię jako instytucję, która nie tylko naucza, ale też ustanawia jasne zasady i normy. W roku 1648 powstała francuska akademia artystyczna: *Académie Royale de Peinture et de Sculpture*, która stać się miała wzorem dla podobnych uczelni w całej Europie. Zlikwidowana na krótko w czasie rewolucji francuskiej, szybko się odrodziła i przez cały XIX wiek wywierała ogromny wpływ na kształcenie artystów i ich kariery. Była także – często poprzez opozycję do niej i jej zasad – jednym z najpotężniejszych czynników kształtujących sztukę XIX wieku.

Nicolas de Largillierre, „Charles le Brun, nadworny malarz Ludwika XIV”, 1683-86, Luwr, Paryż, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Charles_le_Brun.jpg), domena publiczna

System nagród i nauczanie w akademiach

Z kształceniem akademickim wiązał się cały system nagród, wyróżnień, konkursów. Do najsłynniejszych należał *Prix de Rome*, ustanowiony przez króla Ludwika XIV. Nagrodę stanowiło stypendium, obejmujące pobyt w Rzymie trwający od trzech do pięciu lat, wraz z mieszkaniem w rzymskiej *Académie de France* mieszczącej się w Villa Medici.

Annibale Lippi, Villa Medici, Rzym, Włochy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Villa_Medici.jpg), CC BY 3.0

Akademie od początku swego istnienia dbały nie tylko o nauczanie zawodu, ale także o oparcie twórczości na podłożu teoretycznym. Wypracowane w XVI i XVII-wiecznych

akademiach zasady oferowały odpowiedzi na takie podstawowe pytania jak: czym jest sztuka? Jakie są jej podstawowe cele i funkcje? Jakie prawa ją kształtują?

Podstawą akademickich przekonań była wiara, że sztuka jest dziedziną intelektualną a nie rzemiosłem, co w ówczesnym świecie wcale nie było oczywiste. Wręcz przeciwnie – powszechna była opinia, że jest to czynność rękodzielnicza, a artysta to nikt inny jak tylko sprawny rzemieślnik.

W akademiach wysuwano postulaty, że sztuka, pojmowana jako produkt intelektu powinna być objęta systemem, podzielona na logiczne kategorie i hierarchie. Wychodzono z założenia, że zasady rządzące sztuką są poznawalne, a piękno, które jest ostatecznym celem sztuki, można ująć w określone reguły. Ich poznanie i osiągnięcie w nich mistrzostwa dawać miało gwarancję artystycznej doskonałości.

Hierarchizacja tematyki

Giuseppe Maria Crespi, „Alegoria sztuki”, 1730, National Gallery of Canada, Ottawa, Kanada, wikimedia.org, domena publiczna

Artysta nie jest tylko zręcznym odtwórcą, ale podobnie jak uczony poszukuje w swych dziełach Prawdy i Piękna. Sztuka natomiast nie służy jedynie przyjemności. Do jej funkcji należy też pouczanie, jest też nośnikiem idei filozoficznych, religijnych i moralnych. Dlatego szczególną wagę przywiązywano w teorii akademickiej do treści dzieła. Właśnie z tego przekonania wyrosła słynna akademicka hierarchia tematów.

Najwyżej ceniono dzieła przekazujące ważne idee pod postacią [alegoryczną](#).

Źródło: online-skills.

Wielką estymą cieszyły się też obrazy przedstawiające wzniosłe tematy zaczerpnięte z Biblii, historii, mitologii, żywotów świętych, literatury. Było to tzw. malarstwo narracyjne, określane też często jako [storia](#), oznaczającym kompozycję figuralną z akcją. O wiele mniejszą estymą ceniono obrazy oparte na prostym – jak wówczas uważano – naśladowaniu natury, czyli portret, przedstawienia rodzajowe, wizerunki zwierząt, pejzaż i martwą naturę.

Źródło: online-skills.

[Portret](#) ceniono nisko, jako sztukę w której chodziło przede wszystkim o trafną fizyczną, a także psychiczną charakterystykę modela, pełniącą wobec niego rolę służebną, co nie

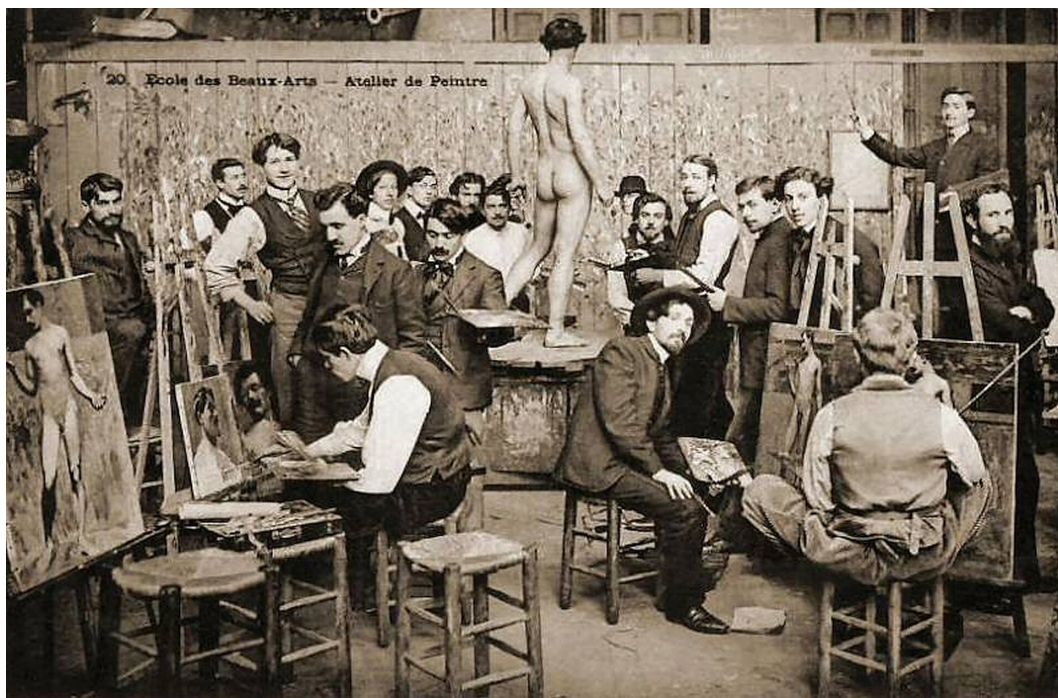
zgadzało się z akademickimi ideami wznoszenia się ponad naśladownictwo.

William Adolphe Bouguereau, „Portret Gabrielle Cot”, 1890, kolekcja prywatna, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gabrielle_Cot_by_William_Adolphe_Bouguereau.jpg), domena publiczna

Teoria akademicka uznawała sztukę za naśladowanie natury, jednak natury takiej „jaka być powinna” – w jej idealnej, pięknej, podniosłej formie. Nie było tam miejsca na niedoskonałości i przypadkowość. Za wzór stawiano też sztukę antyczną (głównie klasyczną) i to na niej się wzorowano.

Hierarchii podlegały nie tylko tematy, ale także środki wyrazu artystycznego. Doktryna akademicka przedkładała rysunek nad kolor. Rysunek bowiem wedle niej zadowalał umysł, a kolor tylko zmysły. Z przekonania o intelektualnym charakterze twórczości artystycznej płynął także wymóg starannego wykańczania obrazów.

Samą sztukę definiować miało pięć pojęć: inwencja (przez którą rozumiano i wybór tematu i jego kompozycyjny układ), proporcja, koloryt, ekspresja (czyli wyraz) i dyspozycja (konstrukcja), z czego najważniejsza była oczywiście inwencja jako najbliższej związana z tematem obrazu. Z resztą tych słów używano czasem zamiennie.

Ecole des Beaux-Arts (Akademia Sztuk Pięknych w Paryżu), Atelier de Peintre (Studio malarzy), koniec lat 90. XIX wieku, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ecole_des_Beaux-Arts_-_Atelier_de_Peintre.jpg), domena publiczna

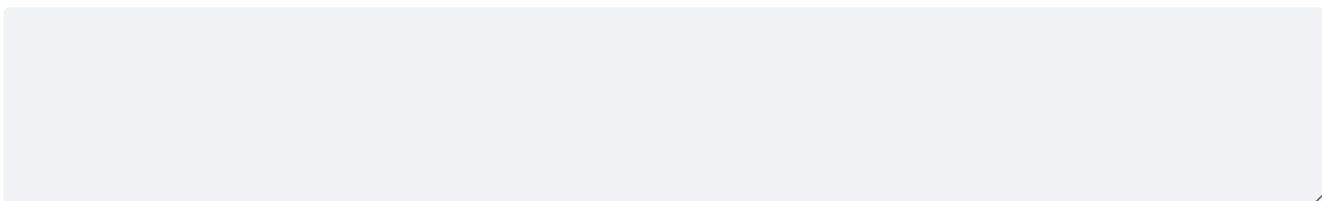
Polecenie 1

Odpowiedz na pytania:

Skąd wywodzi się pojęcie akademii?

Na czym opierało się malarstwo akademickie?

Na czym polegała akademicka hierarchia tematów?

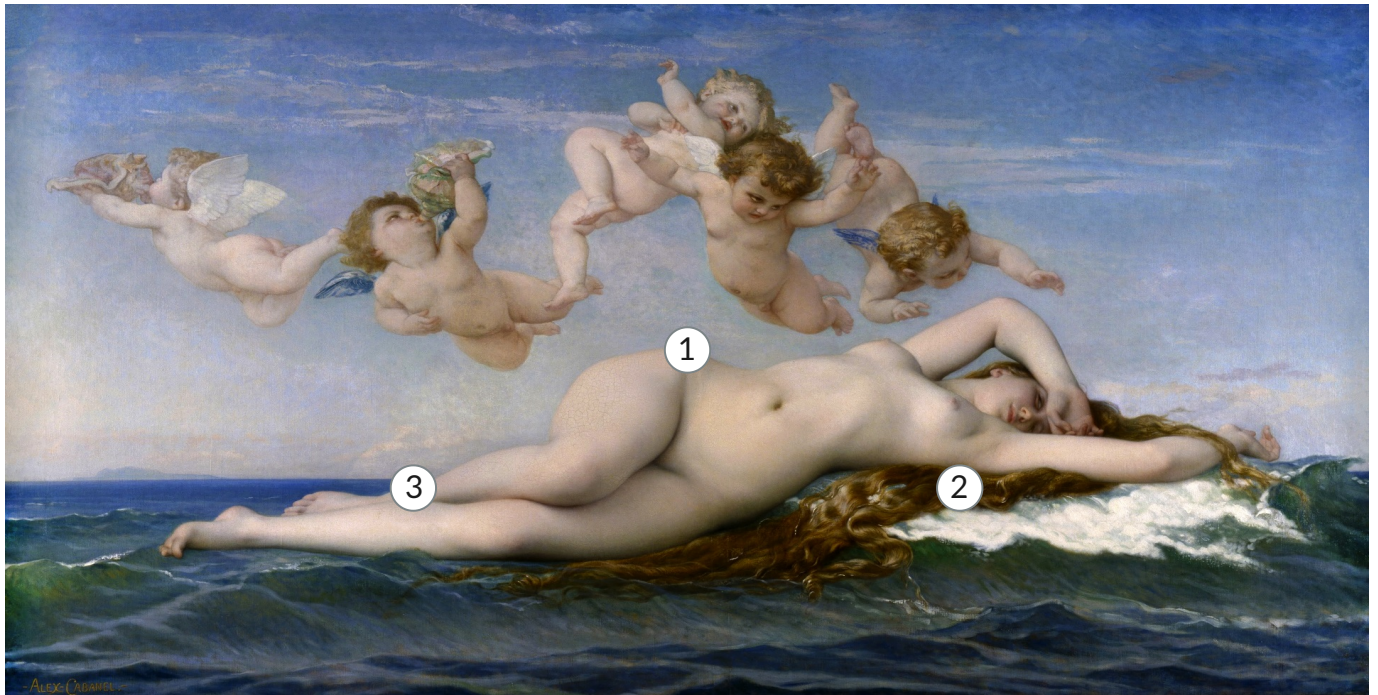

Przykłady alegorii i historii

Podstawą akademickiej teorii sztuki, sformułowanej w XVII wieku w kręgu francuskich teoretyków, jest przekonanie o intelektualnym charakterze twórczości artystycznej. Jego istotą stał się pogląd, że sztuka należy do sfery intelektu, a nie rzemieślniczej praktyki, a jej głównym celem jest osiągnięcie piękna. Zgodnie z nimi zasady rządzące sztuką są poznawalne, a ich przyswojenie daje gwarancję artystycznej doskonałości. Zadaniem sztuki, według zasad akademizmu, stało się przekazywanie idei, naśladowanie wyidealizowanej natury. Wyznający te zasady XIX-wieczny akademizm zmieniał się jednak pod wpływem aktualnych prądów artystycznych: romantyzmu, historyzmu, realizmu. Najwyżej w akademickiej hierarchii znajdowało się malarstwo o tematyce historycznej i krajobrazowe. Przedstawiano ważne wydarzenia historyczne zaczerpnięte z Biblii, dziejów starożytnych i współczesnych. Sceny historyczne i alegoryczne, pejzaże malowane najczęściej w wielkich formatach. Za najbardziej wpływowych przedstawicieli europejskiego akademizmu uważani są: Paul Jacques Baudry (1828-1886), Alexandre

Cabanel (1823-1889), Peter von Cornelius (1783-1867), Paul Delaroche (1797-1856), Henryk Siemiradzki (1843-1902), twórca efektownych akademickich obrazów z życia antycznej Grecji, Rzymu i pierwszych chrześcijan (...).

Źródło: <https://culture.pl/pl/wydarzenie/swiat-namalowany-sztuka-akademicka-w-xix-wieku> (dostęp z dnia 31.03.2018)

1. Temat antycznej Wenus jest wyeksponowany poprzez kompozycyjne przedstawienie jej w centrum.
2. Cabanel namalował swoją Wenus w zgodzie z gustami ówczesnej krytyki, jako ucieleśnienie ideału kobiecej urody.
3. Erotyzm narodzonej z morskiej piany bogini jest dyskretny i ukryty za mitologicznym tematem.

Alexandre Cabanel, „Narodziny Wenus”, 1863, Musée d'Orsay, Paryż, wikipedia.org, domena publiczna

William-Adolphe Bouguereau , „Powrót wiosny”, 1886, Joslyn Art Museum, Omaha, Nebraska, epimg.net, CC BY 3.0

Ćwiczenie 1

Uzupełnij luki w tekście

Pojęcie akademii odrodziło się w , początkowo jako stowarzyszenie humanistów: literatów, filozofów, teoretyków (Akademia we Florencji) i takie miało początkowo konotacje. Nauczano tam przede wszystkim wiedzy o . Prawdziwą Akademię w sensie uczenia zawodu wykonywania sztuki, założył, również we Florencji, w 1563 (*Accademia delle Arti del Disegno*).

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 2

Przyporządkuj nazwiska twórców do namalowanych przez nich dzieł

☐ Henryk Siemiradzki

☐ Henryk Siemiradzki

☐ Alexandre Cabanel

☐ Alexandre Cabanel

☐ John Constable

☐ John Constable

Źródło: online-skills.

Polecenie 2

Przeczytaj poniższy fragment *Uwag o malarstwie* Nicolasa Poussina. Czy jesteś w stanie powiedzieć jak poglądy tego malarza wpłynęły na akademicką hierarchię tematów? Zakreśl odpowiednie fragmenty wypowiedzi i opatrz je krótkim komentarzem. Następnie odpowiedz na pytanie co ma na myśli artysta mówiąc o *wielkiej manierze*?

O niektórych formach wielkiej maniery: o temacie, koncepcji, strukturze i o stylu

Cztery elementy składają się na wielką manierę: przedmiot, czyli temat, koncepcja, struktura i styl.

Pierwszym wymaganiem podstawowym dla wszystkich innych jest, by przedmiot i temat były wielkie. Takimi mogą być bitwy, czyny bohaterskie i sprawy boskie. Jeśli jednak temat, nad którym malarz pracuje, jest wielki, należy przede wszystkim dołożyć wszelkich starań, by nie uwikłać się w drobiazgi, którymi można umniejszyć godność tematu, przechodząc szybkim pędzlem poprzez rzeczy wielkiej wspaniałości, a tracąc czas na wulgarnych i frywolnych.

Malarz winien nie tylko znać sztukę uformowania sobie tematu, lecz także mieć zdolność sądu, aby go zrozumieć. Winien zaś wybierać taki temat, który z natury rzeczy nadaje się do zdobienia i uzyskania doskonałości w sztuce. Ci malarze, którzy wybierają tematy liche, uciekają się do nich ze względu na słabość swego talentu. Należy tedy gardzić małością i lichotą tematów nie nadających się do traktowania artystycznego.

Co do koncepcji, jest ona jedynie tworem umysłu trudzącego się nad zbadaniem rzeczy. Taką była koncepcja Homera i Fidiasza [wyrażona] w Zeusie Olimpijskim: że skinieniem porusza on wszechświat. Obraz rzeczy [przedstawianych] winien więc posiadać taką formę, aby wyrażała ona ich koncepcję. Struktura albo kompozycja części niechaj nie będzie pracowicie wyszukana, ani wymuszona czy wymęczona, ale podobna do naturalnej.

Styl jest to odrębny sposób i umiejętność malowania i rysunku, zrodzona z odrębnego talentu każdego artysty przez zastosowanie i użytek idei. Ów styl, maniera albo smak – pochodzi od natury i talentu. (Źródło:)

Polecenie 3

Przeczytaj poniższą krytykę obrazu Gustave'a Courbета *Kąpiące się* i odpowiedz w kilku zdaniach dlaczego wywołał on takie wzburzenie Eugène'a Delacroix? Czy zgadzasz się z tym słynnym malarzem? W jaki sposób obraz Gustave Courbета stoi w sprzeczności z akademicką hierarchią tematów?

Gustave Courbet, „Kąpiące się”, 1853, Musée Fabre, Montpellier, wikipedia.org, domena publiczna

Zadziwił mnie rozmach i siła głównego obrazu: ale jakież to obraz! Jaki temat! Pospolitość form nie ma znaczenia; ta pospolitość i jałowość myśli są odrażające. [...] Gruba mieszcza, widziana od tyłu, i zupełnie naga, prócz strzępa niedbale namalowanej ścierki, okrywającej dół pośladków, wychodzi z płytkiej kałuży, w której nie można by zamoczyć nóg. [...] O Rossini! O Mozarcie! O natchnieni geniusze wszystkich sztuk, którzy odsłaniacie to tylko, co należy pokazać! Co powiedzielibyście patrząc na te obrazy? (Źródło:)

Ćwiczenie 3

Uzupełnij metryczkę poniższego dzieła sztuki.

Autor (imię i nazwisko):

Tytuł:

Rok powstania:

Ćwiczenie 4

Wskaż miejsce, w którym znajduje się dzieło Giorgio Vasari, pt.: *Autoportret*.

☐ Galeria Uffizi, Florencja

☐ Muzeum Prado, Madryt

☐ Musée d'Orsay, Paryż,

Ćwiczenie 5

Przyjrzyj się ilustracji poniżej i odpowiedz na pytanie, jakiego rodzaju tematykę reprezentuje.

☐ tematykę animalistyczną

☐ tematykę mitologiczną

☐ alegorię

Ćwiczenie 6

Przyjrzyj się wybranym ilustracjom i przyporządkuj właściwą im tematykę

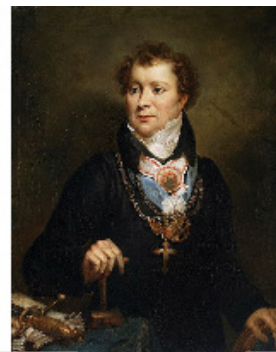
malarstwo rodzajowe, Portret, animalistyka

.....

.....

.....

Ćwiczenie 7

Do historii zalicza się:

☐ tematykę historyczną

☐ Sceny rodzajowe

☐ malarstwo religijne

Źródło: online-skills.

Słownik pojęć

Akademizm

kierunek w sztuce (gł. w malarstwie i rzeźbie) rozwijający się w wieku XIX w kręgu oddziaływania oficjalnych instytucji: akademii sztuk pięknych, wystawowych salonów, urzędowego mecenatu, wyrastający z akademickiej teorii i praktyki warsztatowej, ukształtowanej i utrwalonej w poprzednich stuleciach.

Podstawą akademickiej teorii sztuki, skodyfikowanej w kręgu francuskich teoretyków XVII w., jest przekonanie o intelektualnym charakterze twórczości artystycznej; zgodnie z nim zasady rządzące sztuką są poznawalne, a ich przyswojenie daje gwarancję artystycznej doskonałości. Zadaniem sztuki jest przekazywanie idei, stąd o wartości dzieła przesądza przede wszystkim jego treść (akademicka hierarchia tematów); sztuka jest naśladowaniem natury, lecz natury wyidealizowanej, oczyszczonej z niedoskonałości i przypadkowości. Podtrzymujący te zasady XIX-wieczny a. zmieniał się jednak pod wpływem aktualnych prądów artystycznych: romantyzmu, historyzmu, realizmu, stąd brak ogólnie przyjętej jego definicji.

Alegoria

obrazowe przedstawienie abstrakcyjnego pojęcia, ukazanego pod postacią ludzką (personifikacja), zwierzęcą bądź w formie grupy figuralnej, której postacię poprzez swe cechy, atrybuty, stroje, pozy, gesty i zachowania oznaczają określoną sytuację, będącą tematem uogólnienia. W odróżnieniu od symbolu alegoria z założenia ma zawsze ściśle ustalone, konwencjonalne i przy odpowiedniej wiedzy o atrybutach i personifikacjach, jednolicie czytelne znaczenie.

Animalistyka

animalistyka, w malarstwie, rzeźbie i grafice **przedstawienie zwierząt lub scen ze zwierzętami**. Artysta specjalizujący się w tej tematyce zwykle nazywany jest animalistą.

Martwa natura

przedstawienie plastyczne, głównie malarskie, wszelkiego rodzaju przedmiotów, przeważnie użytkowych, często naczyń kuchennych i stołowych, owoców, kwiatów, zabitych - rzadziej żywych - zwierząt, broni, artykułów spożywczych, skomponowanych w grupy dające możliwość efektownych zestawień koorystycznych i gry światła; niekiedy m. in. występuje jako motyw uzupełniający większe kompozycje rodzajowe, historyczne i pejzażowe.

Pejzaż

krajobraz, pejzaż, w sztukach plastycznych, głównie w malarstwie i grafice:

- 1) gatunek obejmujący wyobrażenia widoków natury;
- 2) przedstawienie takiego widoku (obraz, rycina); postaci ożywiające krajobraz nazywa się sześcizną; krajobraz o przewadze motywów architektonicznych nazywa się wedutą, morskich mariną.

Portret

przedstawienie malarskie, rzeźbiarskie, graficzne lub rysunkowe wyglądu konkretnego człowieka (modela). Istnieją różne ujęcia portretowe: wizerunek głowy, popiersie, półpostać, ujęcie całopostaciowe (en pied). Model może być przedstawiony z profilu, frontalnie (en face) lub „w trzech czwartych” (en trois quarts), tzn. częściowo zwrócony w bok. Często, zwłaszcza w sztuce dawnej, ukazany jest z akcesoriami, atrybutami jego stanu, władzy, zawodu (np. władca z insygniami, uczony z księgą itp). Ważne jest upozowanie modela i sceneria, w której został przedstawiony.

Prix de Rome

francuska nagroda dla wybitnych adeptów sztuki, początkowo młodych malarzy i rzeźbiarzy, potem także grafików i muzyków. Stanowiła ona stypendium, obejmujące pobyt w Rzymie trwający od trzech do pięciu lat, wraz z mieszkaniem w rzymskiej Académie de France mieszczącej się w Villa Medici.

Stypendium zostało ustanowione przez króla Ludwika XIV w roku 1666 i zniesione przez ministra kultury André Malraux w roku 1968.

Rodzajowe przedstawienie

inaczej genre, przedstawienie w malarstwie, grafice, rzeźbie scen z życia codziennego, również sceny związane ze zwyczajami lub obrzędami, a także z życiem towarzyskim. Znane już w starożytności i średniowieczu; wł. i franc. malarstwo renesansowe podejmowało tematy rodzajowe bardzo rzadko. Jako odrębny gatunek malarstwa rozwinęło się w XVI w., a w XVII w. w okresie baroku, zwłaszcza we Flandrii i Holandii, rozpowszechniło się również w innych krajach Europy; w XVIII w. występowało głównie w dwóch odmianach: jako scena ogrodowa, sielankowa oraz jako scena moralizatorska. Szczyt popularności tematyki rodzajowej przypada na 2 poł. XIX w.

Salon sztuki

czasowa wystawa artystyczna (np. doroczny salon jesienny, zimowy) będąca przeglądem dorobku współczesnej sztuki, niekiedy poświęcona jednemu działowi, np. rzeźbie, malarstwu itp.; organizowana przeważnie przez instytucje do tego powołane (w Polsce od 2 poł. XIX w. np. przez Towarzystwo Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie). Salon obejmował zwykle prace wielu artystów; selekcji dzieł dokonywało specjalne jury; na salonie przyznawano nagrody honorowe danej instytucji (medale, dyplomy) oraz pieniądze fundowane przez urzędy, instytucje, organizacje i osoby prywatne. Ten typ salonu powstał we Francji w XVIII w. (Salon Paryski), rozpowszechnił się w XIX w.

Storia

Historia, przedstawienie historyczne. W dawnej teorii sztuki (począwszy od L. B. Albertiego, 1435, po teoretyków XVIII w.) oznaczała przedstawienie tematu religijnego,

mitologicznego, wziętego z historii antycznej, średniowiecza bądź współczesności lub z literatury. W tym sensie historia była tematem narracyjnym (co różni ją od alegorii), bądź - w zakresie tematyki religijnej (całości włączanej przez dawnych teoretyków do kategorii historii) kultowym lub dewocyjnym; w dawnej hierarchii gatunków artystycznych zajmowała, obok alegorii, najwyższe miejsce

Galeria dzieł sztuki

Alexandre Cabanel, „Narodziny Wenus”, 1863, Musée d'Orsay, Paryż, wikipedia.org, domena publiczna

Bibliografia

Wielkie muzea. Luwr, Wydawnictwo HPS, Warszawa 2007.

Wielkie muzea. Uffizi, Wydawnictwo HPS, Warszawa 2007.

Eugene Delacroix, *Dzienniki*, Warszawa 1968, cz. I, s. 322.

Franciszek Stolot, *Henryk Siemiradzki*, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2001.

<http://muzea.malopolska.pl/obiekty/-/a/26885/1118917> (framgent opisu obrazu *Pochodnie Nerona*)

Maria Poprzęcka, *Akademizm*, Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1977.

Maria Poprzęcka, Antoni Ziemia, *Teoretycy, historiografowie i artyści o sztuce 1600-1700*, Gdańsk 2009, s.156-157.